

EL PAS “JESÚS NATZARÈ” DUT PER GERMANS VOLUNTARIS Anys 1983-1992*

El Pas “Jesús Natzarè” ha estat des de sempre el símbol més emblemàtic de la Reial Germandat de Jesús Natzarè i sens dubte, per les seves característiques, ha estat el més carismàtic de la Setmana Santa tarragonina.

Tanmateix, el fet d'haver estat durant molts anys l'únic pas dut a pes d'espatlles¹, va crear al seu voltant un cert mite, que, materialment, subjugava a la Germandat a l'haver de contractar un determinat tipus de portants i a acceptar els preus que aquests establien, sent en ocasions una angoixant i feixuga càrrega a suportar.

A tall d'exemple i retrocedint en el temps, veiem com l'any 1958, el cap de colla cobrava 150 ptes. i els portants cadascun d'ells la quantitat de 100 ptes. Aquest import l'any següent experimentà, globalment, un increment del 23,22% (160 ptes. el cap i 125 els portants).

Els increments són una constant que es reproduïx cada any. Els més espectaculars, en relació a l'any anterior, foren:

- l'any 1968 del 27,31% (500 i 425 ptes.)
- l'any 1971 del 41,09% (700 i 600 ptes.)
- l'any 1974 del 43,36% (1.200 i 1.000 ptes.)
- l'any 1979 del 50,00% (3.300 i 3.000 ptes.)
- i el darrer any, el 1982 del 33,10% (6.500 i 6.000 ptes.)

La mitjana d'increment anual dels darrers 25 anys (1957-1982) fou del 19,68% pel cap de colla i del 20,36% per cadascun dels portants (fins l'any 1969, tret del 1968, n'eren 14, a partir del 1970 passen a ser-ne 15).

L'any 1982, darrer en que el pas fou tret per gent pagada, la quota de la Germandat era de 400 ptes. sent el nombre d'associats adults al voltant dels 800; l'import total pagat als portants del pas fou de 96.500 ptes., quantitat que representava un 10,20% del total de les despeses hagudes aquell any i, aproximadament, un 29,35% dels ingressos totals haguts per quotes.

A les despeses del pas “Jesús Natzarè” cal afegir les originades pels altres dos passos ja que, fins l'any 1975, els portants del pas “El Cirineu”, per exemple, eren retribuïts amb quantitats que, amb petites oscil·lacions, venien a representar el 50,00% de l'import que percebia el cap de colla del Natzarè. Així mateix es llogaven xofers (i ajudants fins l'any 1964), vigilants diürns i/o nocturns i mecànics.

A més a més, a aquesta relativa disbauxa d'increments desproporcionats, cal afegir l'agreujament que suposava per a la Germandat el manteniment de l'import de les quotes que, com és lògic, no podien augmentar-se al mateix ritme, ni fer-ho cada any. En aquest sentit veiem per exemple que des de finals de la dècada del 50 fins el 1970, la quota del confrare va ser de 96 ptes., els següents augments es produeixen:

- l'any 1971 - 144 ptes.
- l'any 1976 - 240 ptes.
- l'any 1981 - 400 ptes.
- l'any 1984 - 600 ptes.

Si treiem la mitjana d'increment anual de la quota durant els anys que comentem, veurem que aquesta és del 8,33%

EL PAS DUT PER GERMANS VOLUNTARIS

Davant l'actitud a vegades grollera dels portants al llarg de la processó i els problemes econòmics que treure el pas a espatlles suposava, la Germandat intentava trobar algun tipus de solució,

solució difícil, d'una part perquè el posar rodes també implicava un important desemborsament econòmic i d'altra, cas de mantenir-lo tal com estava, topava amb el mite que sobre el pes del pas s'havia creat, parlant-se de pesos que oscil·laven entre els 1.400 i 1.800 kg, fent que el desig de ser tret el pas per membres de la Germandat, es considerés una utopia.

Amb tot, la idea de treure'l subsistia i així ho podem comprovar a través de l'acta de la Junta General Extraordinària que va tenir lloc el 22 d'abril de 1979 on, al parlar sobre la possibilitat de treure els passos a rodes al Via Crucis del Dimarts Sant, s'acordà que *“durante éste año se estudie para ver si es posible, al igual que la idea de unos cuantos hermanos que también desean intentar llevar el Paso 'Jesús Nazareno' a hombros durante la Procesión del Viernes Santo”*.

Dos anys després, tornem a trobar una nova referència relativa a la possibilitat de treure el pas, concretament ens referim a l'acta de la Junta Directiva del 12 de febrer de 1981, on el Sr. Manuel Sanromà, aleshores vocal, comunica a la Junta *“el ofrecimiento de la Colla Jove de Castellars, para llevar el Paso de esta hermandad 'El Nazareno', durante la procesión del Santo Entierro.”*, de nou aquí ens topem amb el mite a que fèiem referència, tal com podem veure en la continuació de l'anotació suara ressenyada: *“Como sea que éste paso es el de hombros, se agradece al Sr. Sanromá el amable ofrecimiento por parte de la Colla Jove”*. De tota manera, en aquest moment, es dona un primer pas endavant ja que la Junta acorda que *“por éste año se procure hablar con el Capataz de los portantes para ver la manera de que dos o más hermanos pudieran llevarlo y en años posteriores ir añadiendo personal hasta mirar de que dicho paso fuera sacado en Procesión completamente por hermanos.”*

Aquest darrer acord es dugué a terme, i aquell any un membre de la pròpia Junta, el Sr. Jordi Alsina Ximenis, participava com a portant del pas si bé, com era probablement d'esperar, la molesta actitud de la resta de portants que veien perillar la seva continuïtat així com la possibilitat de que es descobrís que no hi havia tanta dificultat com s'havia volgut fer creure, recaigué sobre aquell, al qual procuraren carregar en excés per intentar fer-lo desistir del seu atreviment. Això no els serví de res ja que, l'any següent, novament va dur-lo.

A poc a poc, el vas s'havia anat omplint, arribant al màxim de la seva capacitat la tarda del Divendres Sant del 1982, abans de la recollida dels passos, quan els esdeveniments succeïts provocaren la total decisió de trobar una solució definitiva al problema.

En les actes de les primeres juntes hagudes després d'aquella Setmana Santa podem llegir el següent:

Junta Directiva del 15.04.82

Por parte del secretario, se da cuenta a los reunidos, los grandes problemas que ha existido éste año para sacar el paso de hombros debido al personal que lo lleva y la poca formalidad de los mismos. También se da cuenta de que mañana hay una reunión de hermanos nazarenos, los cuales intentan sacar dicho paso.

Por parte del hermano Gasulla, Vice-Presidente de la Hermandad y portante de los pasos, se solicita a esta Real Hermandad, el correspondiente permiso para sacar la peana del Nazareno y hacer pruebas con ella para mirar si es posible llevarla, extremo que es aprobado por unanimidad.

Junta General Ordinària del 18.04.82 (en el capítol de precs i preguntes)

También se da cuenta a los reunidos de los problemas causados éste año por los portantes del paso de hombros, comunicándose que existe la buena voluntad por parte de varios hermanos de mirar si fuera posible que el año que viene pudieran ellos mismos ser portantes de nuestro querido paso del NAZARENO.

Junta Directiva del 13.05.82

Por el tesorero Sr. Dols, se da cuenta a los reunidos que se ha pagado a los portantes del paso de hombros la cantidad de Ptas. 4.500.- igual que el año pasado y que posteriormente y a consecuencia de las coacciones cerca del Secretario se ha pagado la cantidad de Ptas. 1.500.- por persona.

Com dèiem i acabem de veure, abans de la sortida dels passos de la Germandat vers la plaça del Rei, hi va haver una sèrie de pressions per part dels portants, per tal que se'ls pagués un major import a l'acordat, que era el mateix que el de l'any anterior (4.500 ptes. per portant i 5.000 pel cap

de colla). Aprofitant-se amb tota impunitat de la impossibilitat de trobar uns altres portants per dur el pas aquell Divendres Sant i no existint altra solució que no fos l'augment de 1.500 ptes. per cap, obligaren al Secretari de la Germandat, Sr. Ballarin, a bestreure dels seus propis diners la quantitat exigida.

Aquest fet provocà que diferents membres de la Germandat i de la Junta parlaren de la qüestió a l'escala on actualment es troba la seu social del Club Gimnàstic de Tarragona, lloc on es guardaven els passos "El Cirineu" i "Jesús és despullat de les seves vestidures", prenent la ferma decisió de fer el que calgués per no trobar-se mai més en aquella situació.

Les primeres decisions al respecte no es feren esperar, i així, el Dissabte Sant pel matí, un grup de portants dels passos a rodes i d'altres confreres que es trobaren per entrar el pas "Jesús és despullat de les seves vestidures" al local del carrer de les Escrivanies Velles, comprovant que la peanya del pas "Jesús Natzarè" no pesava tant com es creia, es reuniren seguidament en el bar Vallmoll de la plaça de les Cols per parlar seriosament, sobre la possibilitat de treure el pas ells mateixos.

En un primer moment, aquesta decisió no es veié amb masses bons ulls per part d'alguns dels més veterans de la Germandat ja que, d'antuvi, no es confiava massa amb la fortalesa d'aquells joves que volien tirar endavant el projecte, i per altra banda, per la por de que allò sols fos un desig passatger, d'una novetat, i que per tant, no tingués una sòlida continuïtat, cosa que el temps ha demostrat que no ha estat així. Amb tot, com hem vist, s'acordà donar permís per utilitzar la peanya en els assajos al temps que s'adquiriren, pel preu de 8.370.- ptes., 20 faixes pels nous portants.

Després d'algunes reunions per acabar de perfilar com fer-ho i quines persones ho farien, el primer diumenge d'agost d'aquell any (1982), amb un vehicle de la policia municipal obrint pas, manats pel Sr. Jordi Alsina, es traslladà la peanya des del carrer de les Escrivanies Velles a l'antic convent de clausura del carrer Ramon y Cajal, passant per les Coques, Arc de Sant Llorenç, Descalços, passeig de Sant Antoni, Rbla. Vella, Sant Agustí, Rbla. Nova i Ramon y Cajal. Un cop arribats a l'edifici esmentat, es produí la primera anècdota: el pas no entrava.

La persona encarregada de prendre les mides ho havia fet prenent-les entre els brancals de l'entrada sense tenir en compte el gruix de les grosses portes de fusta que reduïen l'amplada quan s'obrien. Calgué corre-cuita, buscar un nou lloc on deixar-la. Després d'algunes trucades telefòniques i gestions per part dels presents, el Sr. Tatay, aconseguí localitzar el capatàs de la Brigada Municipal, Sr. Roca, el qual molt amablement i sota la seva responsabilitat, permeté que la peanya es deixés de manera provisional en els magatzems municipals del carrer de Jaume I.

Camí als esmentats magatzems, a l'entrada del carrer de l'Alguer, a la vista de la plaça de braus, s'aturà un vehicle italià, i amb certa estranyesa, preguntà si allò (la peanya) tenia alguna cosa a veure amb els toros. Segona anècdota de la jornada.

A inicis de la setmana següent, al vespre, es traslladà la peanya al local de Dalmau Germans i Cia. del carrer d'Smith, cantonada al de la Misericòrdia, cedit per l'Ajuntament gràcies a les gestions del Sr. Ramon Biosca, lloc on definitivament es quedà cara als futurs assajos². Aquest trasllat ocasionà més d'una sorpresa als vianants i veïns de la zona ja que, en aquella època, la imatge era poc usual.

Aquesta primera sortida, qualificada d'èxit en l'acta de la Junta Directiva del 30 de setembre, s'havia fet mercès als membres de la Germandat que s'havien apuntat per realitzar aquella tasca i als voluntaris que el Sr. Manuel Sanromà havia reclutat entre els castellers de la Colla Jove, voluntaris que, per tal de poder treure el pas el Divendres Sant, hagueren de fer-se nazarens.

De l'optimisme general que existia després d'aquest contacte inicial amb la peanya i dels següents assajos realitzats, en pot donar fe el fet de que, quatre mesos després (22.12.82), la Junta Directiva de la Germandat prengué l'acord de "*dirigir un escrito a D. Antonio Solé, Cap de colla de los antiguos portantes del paso El Nazareno, comunicándole que éste año lo sacarán hermanos nazarenos*", a rel de l'informe que realitzà el Sr. Esteve Guardiola ("*El Presidente de portantes, hermano Guardiola, da cuenta a los reunidos de la buena marcha de los ensayos para sacar en la procesión del Viernes Santo el paso 'El Nazareno' existiendo una muy buena fundada ilusión para*

cargar con el mismo, ya que en los ensayos se han efectuado recorridos superiores al trayecto de la procesión.”).

Una nova mostra de confiança per part dels portants, la trobem el 10 de febrer on es dona compte del desig d'aquests, de treure el pas al Via Crucis del Dimarts Sant, proposta que és acceptada pels presents a la Junta. Per aquest motiu, són adreçats sengles escrits, un a la Colla Jove per tal de poder deixar allí el pas el Diumenge de Rams en vistes al Via Crucis; altra a l'aquarterament del “Regimiento de Infantería Badajoz Nº 26”, la banda de cornetes i tambors del qual havia d'acompanyar-lo musicalment durant la Processó, per tal que destaqués tres o quatre tambors el Dimarts Sant; i el darrer, a la Guàrdia Urbana a fi que, membres d'aquest cos, l'acompanyessin quan es traslladés.

Amb tot això, arribem ja al Dimarts Sant, primera prova de foc real pels nous portants, prova experimental de vital importància cara a la processó del Divendres Sant, que fou superada exitosament, encara que, en aquesta ocasió, en el pas, tan sols anava la figura del Natzarè³.

Aquest fet va servir per revifar la tradició de treure passos en els Via Crucis com, per exemple, el del Rosari del Dolor al qual assistien els passos de dolor, ja que a partir d'aquest moment, d'altres Gremis i Germandats, també han tret els seus “misteris” en llurs Via Crucis.

En el Via Crucis de la Germandat, també s'inicia un costum, que s'ha esdevingut tradició, com és l'acompanyament que els armats donen al pas el Dimarts Sant des del lloc on es troba fins a l'església de Sant Francesc, tant d'anada com de tornada, i la participació d'aquests obrint el seguici processional.

Així, l'any 1984, el pas fou acompanyat des del local de la Colla Jove a l'església esmentada, per un grup d'Armats integrat pel propi Capità Manaies, el corneta, 4 tabals i 10 armats, els quals, a petició de la Germandat, foren cedits amablement per la Reial i Venerada Congregació de la Puríssima Sang de nostre Sr. Jesucrist, acompanyament que, com hem dit, any rera any ha anat repetint-se.

A la premsa local, el fet que el pas participés aquell any en el Via Crucis, es recull com si fos degut a la celebració del seu 75è aniversari, fet que res tenia a veure realment amb el que succeïa. No sabem amb certesa a quin aniversari es volien referir, amb tot creiem que podria tractar-se al de les transformacions que es feren al pas l'any 1907 que consistiren en la construcció d'una nova peanya per a 14 homes, en comptes dels 8 que d'ençà del 1903 havien anat, i a la incorporació de tres noves imatges, tal com queda recollit en el llibre de caixa de la Germandat⁴.

El Divendres Sant, com és tradicional, el pas es trobava exposat a l'escala de casa Salas, lloc des d'on, a la tarda, davant l'expectació i morbositat dels antics portants asseguts a la terrassa d'un bar adjacent, fou plantat al mig de la coca de la Rambla Nova a l'espera de que fos recollit pels Armats camí de la Plaça del Rei. Lentament el pas anà avançant fins arribar a la Baixada de la Pescateria on un nombrós i expectant públic esperava l'arribada del pas el qual, enmig de forts aplaudiments i crits d'ànim, pujà la pendent amb tota la serenitat que aquella ocasió permetia. La mateixa acollida rebé el pas a la nit, en l'esprint final de la jornada, arribant a la plaça del Rei on es pogué veure una imatge diferent a la d'altres anys, en comptes d'homes estesos pel terra als que se'ls feia aire, arreu, havia mostres de felicitació i alegria, abraçades entre els portants i alguna que d'altra llàgrima entre els membres més veterans de la Germandat.

Una certa por havia planat fins llavors sobre els membres de la Junta i tant és així que, un d'aquests, al qual se li havia encarregat la missió de pujar la furgoneta per carregar les imatges del pas, per dur-les al local del carrer de Girona, per iniciativa pròpia i en previsió d'algun possible desmai per l'esforç realitzat, va dur el vehicle com va poder fins el mateix lloc on devia deixar-se el pas⁵.

Al llarg de la processó no hi va haver cap incident com a tal però, segons manifestacions verbals d'un membre de la Junta, els antics portants seguiren bona part del recorregut al voltant de la Presidència de la Germandat, increpant i insultant els components d'aquella. Així mateix, davant del fotògraf CHINCHILLA, a la Rbla. Nova, un dels antics capatassos dels portants, va fer un crit al Sr. Alsina, nou cap del pas, reprenent-lo sobre la manera de dur-lo.

A les actes de les Juntes següents a la Setmana Santa podem llegir:

Junta Directiva del 07.04.83

De una manera unànime, por los reunidos se acuerda conste en acta el agradecimiento a todos los Portantes de los Pasos y como sea que el "Nazareno" ha sido llevado éste año, por primera vez, por hermanos nazarenos, se cree oportuno conste el nombre de los mismos que son los siguientes:

*Jordi Alsina Ximenis
Josep Lluís Gras Alcalde
Manuel Sanromà Lucia
Ferran Ventura Valiente
Joan Francesc Vendrell Rizo
Jaime Palau Lloveras
Josep Ma Morera Iglesias
Esteve Guardiola Osca
Ernest Ferré Segarra
Gregori Luengo Massoni
Josep Mas Curto
Eduard Tomás Bru
Francesc Garcia Segarra
Jaume Sáez Millan
Andreu Ximenis Rovira
Joan Aregio Navarro
Lluís Vendrell Estil·les
Pere Nolasca Plana Estil·les
Xavier Sabaté Millán
Adolf Quetcuti Carceller*

Junta General Ordinària del 10.04.83

Toma la palabra el Sr. Ras para hacer constar el éxito total alcanzado por los Hermanos que han sacado por primera vez el Paso "El Nazareno" pidiendo se haga constar en acta, si así se cree oportuno, el agradecimiento a todos los portantes, y debido a que éste año es el primero en que se saca el "Nazareno", por Hermanos completamente desinteresadamente, se haga constar también el nombre de los mismos. Los asistentes están completamente de acuerdo y los nombres son ...

A aquests primers 20 noms se n'han afegit d'altres que, al llarg d'aquests anys, han anat passant i han fet possible arribar a l'aniversari que enguany celebrem⁶. També s'ha de fer una especial menció al Sr. Francesc Gómez Masdéu, membre de la Confraria del Sant Ecce-Homo, que, per mèrits propis, hauria pogut figurar entre els portants del primer any ja que, des d'un primer moment, participà plenament en quasi bé tots els assajos que es realitzaren i que s'han seguit realitzant, fent fins i tot de substitut en més d'una ocasió quan hi mancava algun dels portants, fins l'any passat en que la seva confraria reformà el seu pas per ser dut a pes d'espatlles⁷. Una altra persona que cal anomenar és el nostre associat Sr. Pere Audí Garcia, entusiasta seguidor que, per circumstàncies de tipus físic no li és possible ser portant però que, malgrat això, ha assistit a molts dels assajos i, en els Via Crucis i processons, s'ha preocupat de la roba dels portants per tal que no els faltés per tapar-se a la finalització d'aquests; també ha estat qui s'ha preocupat de l'aigua, element imprescindible, en els esmentats actes⁸.

A partir del primer any, els assajos s'han fet setmanalment o quinzenalment amb regularitat, generalment a partir de l'inici de l'any fins el Diumenge de Rams, dia en que es realitza la pujada de la peanya al local de la Colla Jove on el pas s'acaba de muntar i ornamentar. Des d'aquest local, s'ha sortit els diferents anys per anar a l'església de Sant Francesc i participar en el Via Crucis de la Germandat el Dimarts Sant, retornant-se posteriorment per esperar el dia de ser dut a l'escala de Casa Salas.

Tanmateix, hi hagut alguna excepció com fou la de l'any 1986 en que el pas, fou exposat durant aquells dies a les Voltes del Pallol, o l'any passat que, per obres al local de la Jove, el pas fou tancat a l'església de Sant Miquel del Pla i un cop traslladat a l'església de Sant Francesc el Dimarts Sant per assistir al Via Crucis, que degut al mal temps no es feu pel carrer, es deixà als magatzems de l'Aigua del Carme fins el matí del Divendres Sant.

Durant el temps a que fem referència, el pas ha tingut com a caps, el Sr. Jordi Alsina el qual, com ja hem vist, serví, podríem dir, com a conillet de provés, adquirint una experiència en la manera de dur el pas que, afegida al seu carisma, el feren l'home idoni per treure'l al front dels nous portants l'any 1983. L'any 1989, a petició del propi capatàs Sr. Alsina, el substituí el Sr. Josep Mas el qual, a la vegada, fou reemplaçat l'any següent pel Sr. Andreu Ximenis, actual cap. Una altra persona que també ha dirigit el pas, encara que sols fos en el Via Crucis de la Germandat de l'any 1987, ha estat el Sr. Esteve Guardiola Osca.

En aquests anys de que parlem, s'ha creat una germanor entre els portants que ha estat sens dubte, la clau de l'èxit i de la continuïtat, amb la incorporació de nous joves, de noves il·lusions. Els assajos periòdics seguits d'esmorzars de germanor han creat un caliu i un cultiu, que fan auspiciar un futur prometedor.

De tota manera, no tot han estat "flors i violes", així, el primer any, després de la recollida dels passos, es produí per part d'uns quants portants, un petit conat de motí, demanant al cap que retirés a un dels components sota l'amenaça de no sortir, per entendre que, aquell, no treballava el suficient. Sortosament el fet no anà més enllà ja que, abans de l'inici de la processó, el tema fou comentat amb l'afectat el qual es comprometé i complí, a fer tot el que calgués per demostrar que allò no era cert.

Un afer que provocà una certa polèmica que acabà amb la baixa voluntària de més d'una vintena d'associats, va tenir lloc quan, per acord de la Junta Directiva Conjunta del 26 de març de 1985, es varen suprimir les anomenades crosses. Aquesta qüestió afectava a tots els passos de la Germandat, però, segons està redactat a l'acta de l'esmentada Junta, els principals inconvenients es produïen en el pas del Natzarè.

Tras exponerse los inconvenientes que originan cada año las tradicionales "crosses" que acompañan a los Pasos en la Procesión, principalmente las que forman en el Paso portado a hombros, con los consiguientes problemas motivados a los portantes; se acuerda por unanimidad suprimir éste año todas las "crosses", debiendo dirigirse comunicado por escrito a todas aquellas personas que acostumbraban a desempeñar tal cometido, haciéndoles partícipes del acuerdo adoptado.

La validesa d'aquest acord fou qüestionada a la Junta General Ordinària del 14 d'abril de 1985 per un dels confreres que havien fet de "crossa" durant anys, qui, no quedant conforme amb les explicacions rebudes, novament va treure el tema a la Junta General Extraordinària del 21 de desembre següent.

Ja que aquesta qüestió no afecta exclusivament al pas dut a pes d'espatlles, sols en deixem constància del fet, sense entrar en més detalls de tot allò que en el llarg text que, sobre les diferents intervencions, figura en les actes de les esmentades juntes generals.

Una certa controvèrsia la trobem a l'any 1986 quan, amb motiu de la publicació d'uns goigs dedicats a la veneració i record de l'emblemàtica figura de Jesús Natzarè i a rel de la proposta d'obsequiar a cadascun dels portants amb un exemplar il·luminat d'aquests, calgué una votació secreta entre els membres de la Junta per determinar l'acceptació o no de la proposta, aquesta, formulada inicialment pel Sr. Sala i secundada a posteriori pel Sr. Gasulla, finalment fou aprovada tan sols per majoria simple.

Un incident realment seriós que afectà de ple al pas, es produí durant la recollida dels passos de l'any 1989, quan, per una sèrie de qüestions relacionades amb el vocal de la banda, a la vegada portant del pas, la banda deixà de tocar a l'alçada de la plaça de Mn. Cinto Verdaguer davant la desorientació dels portants que no sabien massa bé que passava. Al carrer del Cós del Bou, precisament sota els balcons de la casa del President de la Germandat, els ànims s'exasperaren fins l'extrem d'arribar-se quasi bé a les mans. Allí es visqueren moments de violència amb estirades, empentes i insults.

L'enrenou, realment ja s'havia iniciat al carrer de Girona, a les portes del local, quan a la rambla els portants es feien la fotografia de rigor, allí es discutia de que, cas de que el vocal esmentat no dugués el pas aquell dia, la banda no tocaria, opinió que no era compartida per la totalitat dels seus membres, una part dels quals es trobaven a la placeta existent al davant de la casa dels militars i l'altra volia dirigir-se a la rambla. Un cop resolt, a primera vista, els problemes, el seguici inicià el

recorregut amb tota normalitat fins a la primera parada que s'efectuà a la plaça de Verdaguer, des d'on el pas avançà sense música fins fer la segona parada una mica més endavant de l'establiment FOTO-FERVI del carrer del Cós del Bou, a l'alçada del qual hi havia la banda. Malgrat el lamentable espectacle ofert, la pujada fins a la plaça del Rei, es realitzà donant la sensació de que res havia passat.

Per part del Sr. Garcia, President de la Germandat, i el Vocal Sr. Sala, tingueren lloc al pati del local de la Colla Xiquets de Tarragona unes llargues i tenses converses amb el Sr. Torné, cap de la banda, i d'altres membres d'aquella, per endegar aquell greu incident que, afortunadament, no arribà més lluny realitzant-se la processó amb tota normalitat.

A part d'aquestes disceptacions referides, al llarg d'aquests anys se n'han produït d'altres de tipus anecdòtic, o si més no, curioses.

La primera d'elles va tenir lloc el Divendres Sant de l'any 1986, aproximadament a l'alçada dels quatre cantons, on va ocórrer un fet poc usual a Tarragona; ens referim al cant d'una "saeta". Sobre aquest afer, el *Diari de Tarragona* del 30 de març de l'any esmentat, textualment diu: "*... No obstante, allí donde se aprecio mejor el carácter entrañable de esa demostración popular fué la calle Mayor, donde los costaleros nazarenos se permitieron 'bailar' al son de una saeta, una práctica inusual en la procesión del Viernes Santo Tarraconense*".

Una altra va succeir l'any 1988 a la plaça de la Font, quan una manifestació va discórrer paral·lelament i en sentit contrari amb el Via Crucis de la Germandat. El dia següent, 30 de març, en l'al·ludit diari, es recull el fet de la següent manera: "*Al llegar la manifestación a la plaza de la Font, esta coincidió con la celebración del tradicional Via Crucis de la Hermandad de Jesús Nazareno, produciéndose cierta confusión. Se produjo cierta crispación por parte de los que contemplaban el Via Crucis, ya que consideraron que los dos actos no debieron coincidir y criticaron la falta de respeto de los eslóganes que gritaban los manifestantes, tales como 'menos procesión y más seguridad' ó 'los romanos que se nos unan'*".

L'ESTALVI ECONÒMIC I LA SEVA INVERSIÓ

Des d'un bon inici, un dels objectius que tothom pretenia, era el reduir la despesa dels portants i la inversió d'aquest estalvi en el propi pas mitjançant la restauració i millora de les imatges i de la peanya.

En aquest sentit ens troben amb dues anotacions al llibre d'actes de la Germandat prou eloqüents:

Junta Directiva del 24.03.83

Como sea que éste año, un grupo de Hermanos se ha propuesto sacar el Paso "El Nazareno" a hombros, por primera vez y completamente desinteresadamente, la Junta Directiva propone se les sufrague los gastos del ágape que desean celebrar una vez concluida la Procesión. El Hermano Guardiola, Vocal de Portantes, agradece en grado sumo tal deferencia, significando que es deseo de la totalidad de los portantes, que la cantidad que se designe, no les sea entregada y se destine al arreglo de la Peana del "Nazareno", extremo que agradecen los reunidos y que tanto dice en favor de estos hermanos.

Junta Directiva del 29.03.84

Los portantes, por medio de los Sres. Guardiola y Alsina, se ratifican en su deseo de destinar el importe de la cena del Viernes Sto. al acondicionamiento de los Pasos, negándose rotundamente a que el mismo sea satisfecho por la Hermandad, gesto éste que los honra y que dice tanto en favor de estos hermanos.

L'important estalvi econòmic que suposava a la Germandat el deixar d'abonar les quantitats que es pagaven en concepte de sou als portants, feia augurar un bon futur pel pas.

Una de les primeres despeses que es feren en relació al pas, consistí en l'encàrrec fet al Sr. Antonio Roca Carré per a la confecció de 10 nous coixins (tortells) per substituir als vells ja deformats. El nous tortells, segons consta en la factura del 29 de gener de 1983, es confeccionaren amb 5 metres de roba de 70 cm d'amplada, llana aportada per la Germandat a la qual l'esmentat Sr. Roca n'hagué d'afegir més i 1 metre d'skay pels reforços, tot, material i treball, per l'import de 14.500.- ptes.

Seguint amb les despeses que afecten directament als portants, el 27 de setembre de 1984, el Sr. Guardiola va proposar que es confeccionessin unes noves vestes pels "ganxos" del pas aprofitant que es parlava de la possibilitat de fer-ne de noves per llogar-les. Aquesta proposta no va prosperar ja que l'11 d'abril de 1985, el Sr. Gasulla exposa que els portants exteriors "utilizan vestas en muy mal estado, considerando la necesidad de facilitarles unas túnicas de mejor calidad". Aquell mateix any la qüestió fou resolta tal com es recull en el llibre de Caixa de la Germandat, en el qual hi ha un assentament el dia 13 de maig de 17.000 ptes. corresponent a la confecció de 10 vestes pels portants.

Una altra despesa que també figura reflexada en el llibre de caixa, concretament el 14 de març de 1989, correspon a la confecció, per part del Sr. Antonio Roca, de 8 corretges per un import de 30.000 ptes. per substituir les velles, algunes de les quals s'havien trencat durant els assajos i processó del darrer Divendres Sant. En aquesta ocasió, el problema se solucionà gràcies a la col·laboració del Sr. Anastasio Guerra, cap dels portants de la imatge de Sant Magí, que deixà les seves corretges en plena processó, al pas per sota de casa seva (carrer Major cantonada la Nao).

LA PEANYA, LES IMATGES I EL TEMA ELÈCTRIC.

Pel que fa a les millores del pas, la primera anotació la trobem en l'acta de la Junta Directiva que tingué lloc el 15 de setembre de 1983. S'encarrega al Sr. Guardiola per tal que aporti pressupostos de fusters o restauradors, tals com el Sr. Icart o el Sr. Iglesias, com a conseqüència de l'exposició que havia fet sobre la necessitat de dur a terme una restauració de la peanya, tant del bastiment interior com dels daurats ornamentals.

Malgrat la bona voluntat de tots, la restauració desitjada no es tan fàcil com podem veure en els següents paràgrafs corresponents a la Junta Directiva del 3 de novembre del mateix any.

En primer lugar, el hno. Guardiola informa que, puesto en contacto con los Sres. Iglesias y Fortuny acerca de la posible restauración del Paso "Jesús Nazareno", el primero de ellos se negó a comprometerse en la elaboración de un presupuesto, dada la dificultad de su valoración, estableciéndose no obstante, como cantidad aproximada, la suma de 190.000.- ptas. En cuanto al Sr. Fortuny, considera éste que el Paso se encuentra relativamente en buen estado, pues según su opinión, poca cosa más se puede hacer. A continuación, el Sr. Presidente pregunta por el estado de la tesorería, llegándose a la conclusión que difícilmente podría hacer frente a la citada cantidad, considerando al respecto el Sr. Alsina que es necesario invertir cada año determinada cantidad en el Paso; pensándose para ello en destinar el concepto de "gasto de portantes", el cual ascendía a unas 100.000.- ptas., a la propuesta finalidad de reparación de la peana, según se acordó en su día.⁹

El Sr. Guardiola estima que el aspecto más perentorio y de más urgente reparación estriba en los candelabros de que consta la peana los cuales se encuentran en un estado bastante lamentable. Con respecto a éste tema, el hno. Andreu se ofrece para repararlos, en el bien entendido que un electricista habría de encargarse de la instalación.

L'ofertament del Sr. Andreu es acceptat i el mes de desembre següent, com a mostra, n'és presentat a la Junta un dels canelobres ja restaurat, sent de la conformitat dels presents el treball realitzat¹⁰.

El cost total dels treballs es calcula a raó d'un es de 2.000 ptes. per cadascuna de les 32 tulipes. El treball realitzat pel mecànic Jaime Ribas finalment pujà a la quantitat de 66.801 ptes. d'acord amb la factura de l'esmentat industrial del 31 de març de 1984, aquest document i la seva data, contrasten amb el que pot llegir-se en el llibre d'actes de la Germandat a l'acta corresponent al 7 de febrer de 1985, quasi bé un any després: "El hno. Andreu comunica que la restauración de los candelabros del Paso a hombros, con la correspondiente instalación eléctrica se encuentra ya en marcha".

Malgrat els treballs realitzats i l'esforç esmerçat, l'any 1987, calgué refer la part elèctrica, la qual, altruístament, fou efectuada pel portant del pas Sr. Antoni Duran, qui a més, canvià el sistema de subjecció de les tulipes, ja que, la seva rigidesa, provocava continuades trencadisses.

A rel dels treballs de restauració dels canelobres realitzats i com a complement d'aquests, es plantejà el canvi de les tulipes. Una primera referència la trobem a l'acta del 21 febrer del 1986, en

la qual fou presentat un nou model de tulipa que no agradà, acordant-se deixar el tema per a l'any següent, i així fou ja que no hi ha cap altra al·lusió fins l'acta del 16 de gener, en la que es comunica a la Junta, per part del Sr. President, que s'han trobat tulipes de recanvi, encarregant-se'n 40 unitats. La casa subministradora fou "Lamparas Aladino" cobrant per les unitats esmentades l'import de 96.000 ptes., xifra que superava amb escreix el preu inicialment calculat (80.000 ptes.). D'aquesta adquisició, i com un fet destacable d'aquell exercici, se'n donà compte a la Junta General Ordinària que tingué lloc el 22 de maig de 1987.

En relació a la restauració dels passos, i òbviament sobre la peanya del Natzarè, se'n parla a la Junta General Ordinària del 3 de juny de 1984, la qual facultà a la Directiva per tal que es fes càrrec de la restauració. Un mes després, el 5 de juliol, es donà compte de la inspecció pericial feta pel Sr. Eustaqui Vallès sobre l'estat dels passos.

A l'acta del 8 de novembre, ja hi ha una primera valoració real sobre el cost de la restauració del pas encara que parcial ja que aquesta, sols és referida a les imatges. En l'esmentada acta, podem llegir el que segueix:

A continuación el hno. Sala informa a los reunidos de los contactos mantenidos con el escultor y restaurador, Sr. Eustaqui Vallés, con respecto a la restauración del Paso de "Jesús Nazareno", en el sentido de que el citado Sr. ha efectuado un estudio inicial en orden a los Pasos y tareas a seguir en el proceso de restauración, indicando que la fecha de iniciación de los trabajos debería tener lugar en Diciembre, y que se calcula una duración de un mes por cada una de las imágenes. Así mismo, en cuanto al coste de la obra, éste supondría alrededor de 475.000.- pesetas, pagaderas, la mitad por adelantado y el resto a la finalización. Significando que el Sr. Vallés no pondría inconveniente en pactar alguna otra forma de pago, ...

Dies després, concretament el 29, es dona compte del cost real de la restauració el qual ha quedat fixat en 400.000 ptes. de les quals, 100.000 seran pagades a l'inici dels treballs i altres 100.000 a la finalització d'aquests, la forma de pagament de la resta serà negociada més endavant.

L'1 de gener de 1985, es comunica als assistents a la Junta Directiva, que les imatges ja han estat lliurades al Sr. Vallès; a partir d'aquest moment, a cada Junta, es van donant notícies de l'estat dels treballs.

Després de la processó d'aquell any, les imatges són novament donades al Sr. Vallès per tal que revisés el seu estat i els resultats de la restauració efectuada, així mateix, calia reparar part dels dits de la Verge que el Dimarts Sant havien resultat danyats a rel d'haver topat amb un cable telefònic existent a l'entrada del carrer de Sta. Anna.

Pel que fa a la peanya en concret, avui per avui, segueix sent "l'assignatura pendent" ja que els bons propòsits d'arranjar-la, no han passat d'aquí. Son vàries les anotacions que podem llegir en les actes de la Germandat en aquest sentit, com és la del 8 d'abril de 1988: "Se acuerda solicitar al artista tarraconense Sr. Vallés un presupuesto para la restauración de la peana del Paso 'Jesús Nazareno'", acord que va arribar a la Junta General Ordinària d'aquell any amb la indicació de que s'havien iniciat els contactes amb l'esmentat Sr. Vallès. Paral·lelament, es parla de fer gestions per tal d'aconseguir alguna subvenció per cobrir la totalitat o part del cost de la restauració.

De l'any 1988, passem al mes de maig del 1990, a l'acta de la Junta Directiva que tingué lloc el dia 4, en la qual es diu "Se aporta un presupuesto para la restauración de la peana del paso 'Jesús Nazareno', cuyo importe asciende de 350.000.- a 400.000.- pesetas, elaborado por el artista restaurador local, Sr. Iglesias, quien manifestó que estaría dispuesto a iniciar los trabajos a mitad del mes de junio próximo. A la vista del presupuesto en cuestión, se acuerda encomendarle definitivamente la realización de la obra al mencionado profesional, debiendo negociarse la forma de pago de sus servicios." Aquest acord, com el de 1988 que hem esmentat anteriorment, també fou notificat a la Junta General Ordinària.

El temps passa i la peanya segueix sense dur-se a restaurar malgrat els recordatoris que sobre el tema es fan, un dels quals consta a l'acta de la Junta Directiva del mes d'octubre que diu: "Se expone que es necesario llevar la peana del Paso 'Jesús Nazareno' al taller del Sr. Iglesias para su restauración ..." El mes següent, en base a la manca de temps, es considera que ja no es possible dur-la a restaurar.

Al llarg de l'any 1991, segons es desprèn de les actes, el tema no és tocat o, si més no, no ho és en profunditat, ja que no hi consta cap referència.

LA ROBA

Durant aquests darrers anys, una bona part de l'empenta de la Germandat, ha vingut donada per la Secció de Maries del Calvari, que entre d'altres comeses té la de vetllar per la roba de la Germandat, no és d'estranyar doncs, que també hagi contribuït amb el seu esforç a realçar el pas de "Jesús Natzarè".

Quant a la roba, la primera millora consistí en la confecció d'uns nous velluts per a la peanya els quals foren realitzats per la Sra. Ma del Carme Jornet de forma totalment desinteressada.

El procés s'inicià el 26 de juny de 1987 quan la Directiva aprovà la proposta feta per la Sra. Veà relativa a que *"... el dinero destinado para la confección de nuevas vestas, dado que no es necesario realizarlas, se aplique a confeccionar unos faldones nuevos para el Paso 'Jesús Nazareno' que se encuentran en muy mal estado, aprovechándose la oportunidad de que una Señora, que es la misma que se dedica a coser los capuces de la Marías del Calvario, confeccionaría los faldones sin cobrar el trabajo. La Sra. Veá, pone de manifiesto que el precio del material a emplear vendría a costar unas 100.000.- ptas. ..."*

Con dèiem, la proposta és aprovada amb la indicació que la despesa s'ajusti al pressupost vigent i que els nous velluts siguin del mateix model que els existents.

A la Junta haguda el mes d'agost, la Presidenta de la Secció, Sra. Baixauli, comunica que ja s'han pres la mides dels velluts i que hi ha previst que un grup de membres de la Secció es desplacin a Barcelona per tal de cercar la roba adient i poder fer un pressupost més ajustat.

El mes d'octubre, l'esmentada Sra. Baixauli, dóna compte de les gestions fetes per membres de la seva Junta indicant que la despesa real suposarà una inversió de 200.000 ptes., quantitat que la Junta de la Germandat considera que pot ser assumida.

Els nous velluts, el mes de març de 1988 ja estan acabats, notícia que el President posà de manifest a la Junta que es realitzà aquell mes, qui, referint-se a la Sra. Jornet, digué que *"... el duro trabajo realizado por dicha Sra. ha dado como resultado una magnífica pieza."*

D'acord amb algunes de les factures que fan referència als velluts, per a la seva confecció s'adquiriren a la casa J. PONS de Barcelona, 12 metres de vellut morat i 0,80 de vermell per un import de 35.420 ptes. La part d'ornamentació (cordons i borles), fou adquirida a la CASA BALAGUÉ de València el febrer de 1988 per un import de 87.022 ptes.

Animades pel resultat dels nous velluts, la Directiva de l'esmentada Secció, va formular la proposta de substituir les vestidures de les imatges del pas. Aquesta qüestió queda recollida a l'acta de la Junta Directiva de la Germandat del 4 de març de 1988 de la següent manera: *"Continuando en el uso de la palabra la Sra. Ximenis, expone que unas determinadas señoras se han ofrecido para confeccionar desinteresadamente los vestidos de las imágenes del Paso 'Jesús Nazareno', acordándose que para ello se efectúe un estudio económico del coste que supondría la adquisición de las telas de terciopelo, para ver si puede asumirse el mismo."*¹¹.

Un cop pres aquest acord, les components de la Secció de Maries del Calvari, efectuaren un seguit de gestions que donaren com a resultat el pressupost de 61.940 ptes. corresponent al cost del material a emprar en la confecció de les vestimentes, despesa que fou aprovada en la Junta Directiva del 16 de desembre de 1988.

Segons consta en les actes, el mes d'abril de l'any següent, ja s'hi treballava. Per a la confecció de les vestimentes de la Verge Maria s'adquiriren a la casa J. PONS de Barcelona, 3,30 m de vellut de color lila per un import de 14.190 ptes. i altres 3 m de color morat per 12.900 ptes. A la casa TAPICERO GANCEDO, es compraren d'altres 10 m de tela de diferents colors i qualitats per un valor de 36.162 ptes.

Pel que fa a la capa de la Verge, en l'acta del 9 de juny de 1989, pot llegir-se: *"... Asimismo, da cuenta también (la Sra. Presidenta de la Secció) de que solicitaron presupuesto a la Casa Medina de Barcelona, para la confección del manto de la Virgen, pero vieron que ascendía a una cantidad importante, habida cuenta del mucho bordado que lleva, por lo que habla de la posibilidad de*

confeccionarlo las propias señoras de la Directiva". En el llibre de comptes hi figuren diversos assentaments de diferents comerços relatius a l'adquisició de lluentons i flors destinats als treballs esmentats.

Els nous vestits de les imatges femenines del pas (Verge Maria, la Verònica i Ma Salomé), foren estrenats la Setmana Santa de 1990, any en que el drap de la Verònica, fou restaurat per l'artista Eustaqui Vallès.

Josep-Lluís GRAS i ALCALDE

Manuel CALLAO i COSTA

NOTES A PEU DE PÀGINA

- * A la informació obtinguda en la documentació de la Germandat, s'ha comptat amb les inestimables aportacions orals dels Srs. Jordi Alsina, Francesc d'Assís Garcia, Esteve Guardiola, Manuel Sanromà, Rafael Tatay i Andreu Ximenis.
- 1 Manuel CALLAO I COSTA; *Els Passos duts a espatilles. Algunes aportacions*; Setmana Santa 1990, programa de la Reial Germandat de Jesús Natzarè.
- 2 El Sr. Ramon Biosca, també es preocupà, juntament amb el Sr. Anton Burgasé, per l'obtenció dels permisos necessaris per tal de resoldre el problema que representava la porta que tancava el passeig marítim durant determinades hores.
- 3 La idea de treure la figura del Natzarè ja s'havia plantejat en d'altres ocasions sense que mai s'arribés a un acord. Sobre aquest particular podeu llegir l'article de Francesc d'Assís Garcia Segarra; "*Els Via Crucis Contemporanis (1939-1990)*"; publicat al nostre Programa del passat any 1991, on les diferents temptatives, queden recollides àmpliament.
- 4 En l'esmentat llibre podem llegir:
- Gratificación	
- <i>Id. a los 14 hombres portantes del paso</i>	70,00
- <i>A D. Mariano Clanchet por saldo Construcción de la nueva carroza</i>	54,00
- <i>A D. Francisco Casanovas por las tres Imágenes de Nª Señora, María Magdalena y Verónica escultura y carpintería</i>	1.086,75
- A més a més d'aquests assentaments n'hi d'altres relatius a canelobres, tulipes, vellut, tela vermella, etc. etc. tot referit al nou pas.
- Sobre aquest aspecte, podeu veure el complet article del Sr. Francesc d'Assís Garcia Segarra; *El Paso "Jesús Nazareno"*; publicat al nostre Programa de l'any 1982.
- 5 Durant aquests darrers anys, han ofert la seva col·laboració i treball a l'hora de muntar i desmuntar el pas, els Srs. Ernest Ferré i Joan Fortuny.
- 6 Aquests, per ordre d'antiguitat i alfabèticament, són:
- Any 1984: Antoni DURAN MARTÍ i Jaume MARTÍ SUCH.
 - Any 1985: Frederic GUAL MIRÓ, Quim MAS CARCELLER i Jaume PALAU CATALÀ.
 - Any 1986: Jordi ALSINA MARTÍNEZ i Albert GUAL DOLS.
 - Any 1987: Josep Mª FIGUERAS VENTOSA i Albert MASCARELL SÁEZ.
 - Any 1988: Cisco FERRERES XIMENIS
 - Any 1990: Joaquim BORRÀS SIMÓ, Francesc BUDESCA SOMOLINOS, Antonio CARRION POLO, Alfons DOMINGO MEDRANO, Jaume PASANO PIAZUELO i Alfonso ROMANO PÉREZ.
 - Any 1991: Miquel FARRERO GISBERT, Joan HERNÁNDEZ LEON, Josep HUGUET ALTISENT i José-Javier NAVARRO DODRÍGUEZ.
 - Any 1992: David ALSINA MARTÍNEZ, Sergi ANDREU VEÀ, Josep CASADÓ PAGÈS, Joan-Carles ORTIZ PALLEJÀ, Josep-Manuel RIBOT FERNANDO i Francesc VIRGILI NOVEL.
- 7 Com a conseqüència de la seva col·laboració, l'any 1985, se li oferí la possibilitat d'assistir, com un portant natzarè més, al Via Crucis del Dimarts Sant, oferiment que acceptà. L'any següent i el 1988, novament participà com a portant, encara que, en aquestes dues ocasions, ho feu com a substitut degut al fet de que no pogueren assistir tots els membres "titulars" als actes esmentats.
- 8 Amb una voluntat de ferro, digna d'admirar, i una il·lusió encara major, va fer de portant en part del Via Crucis de l'any 1985.
- 9 En relació a aquest tema hi ha una nova referència en l'acta del 16.01.87 que diu: "*... toma la palabra el hno. Gras, quien presenta por escrito una propuesta en el sentido de instituir una contabilidad específica dedicada a la restauración del Paso del 'Nazareno', que se anotaría la cantidad que se estima ahorra la Entidad al ser portado el Paso por los propios hermanos, fijándose para este año en la suma de 115.000'- pts. ; proponiendo también establecer la cantidad de 20.000'- pts. anuales dedicadas también a la restauración de los otros Pasos propiedad de la Hdad. El hno. Sala, Vocal General para asuntos económicos y patrimoniales, toma la palabra para manifestar que cada año viene acotándose ya en los presupuestos, la cantidad que se estima ahorra la Entidad en concepto de portar el Paso. Tras debatirse ampliamente la cuestión, se acuerda, con respecto a la propuesta formulada por el hno. Gras, someter a un estudio de viabilidad económica el tema de la contabilidad específica, ello sin perjuicio de estimar, en general, como una idea bastante acertada.*"
- El tema novament surt a la Junta del 6 de març recordant l'acord pres sobre la consignació pressupostària específica derivada de l'estalvi de referència.
- 10 La Junta fa extensiu el seu agraïment als Srs. Tatay i Martí que col·laboraren amb l'esmentat Sr. Andreu.
- 11 En els treballs de confecció dels vestits, intervingueren, la Sra. Teresa Miñana com a brodadora, i les Sres. Ma Dolors Dols, Antonia León, Joana López, Rosa Ma Mas, Raida Pallarès, Rosalia Saperas i Ma Teresa Ximenis.